

Täysistunto

Torstai 5.10.2023 klo 16.00—19.56

3. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022

Kertomus K 8/2023 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 1/2023 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 1/2023 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tarkastusvirastossa valmisteltiin vuoden 22 aikana uusi organisaatio- ja johtamismalli, joka tuli voimaan vuoden 23 alusta lukien. Viraston johtamismallia ja organisaatorakennetta kehitettiin siten, että ne tukevat jatkossa paremmin viraston lakisääteisten tehtävien toteuttamista, tavoitteiden asetantaa ja seurantaa. Valiokunta pitää myönteisenä asiantuntijakuulemisessa saamaansa tietoa siitä, että tilanne viraston sisällä on rauhoittunut ja toimintakulttuuri on selkiytynyt ja että henkilöstön työrauha pyritään varmistamaan.

Tarkastusviraston pääjohtajan matka- ja kululaskuista on raportoitu eduskunnan kansliatoimikunnalle vuoden 2022 alusta lähtien. Tämä raportointivelvoite perustuu tarkastusvaliokunnan mietintöön, jossa valiokunta edellytti hallitukselta toimenpiteitä ja selvitystä siitä, kuinka niin sanotun yksi yli yhden -periaatteen toteutumista voidaan edistää koko valtionhallinnossa. Valtiovarainministeriön ohjeistuksen mukaan virastojen on raportoitava viraston päällikön kuluista kahdesti vuodessa kuuden kuukauden välein hallinnonalan ministeriölle. Tarkastusvirastolla ei ole ohjaavaa ministeriötä, joten se raportoi pääjohtajansa kuluista eduskunnan kansliatoimikunnalle. Valiokunta pitää tätä tärkeänä uudistuksena.

Vuonna 22 tarkastusvirastossa käytettiin tarkastus- ja valvontatoimintaan 58 henkilötyövuotta, mikä on kahdeksan henkilötyövuotta enemmän kuin vuonna 21. Virasto on vuonna 22 edelleen vahvistanut selvästi tarkastus- ja valvontatoiminnan osuutta kokonaistyöajasta, mitä valiokunta pitää hyvänä ja oikeana kehityssuuntana. Viime vuoden tavoin valiokunta kiinnittää huomiota tarkastusviraston toimintakertomuksen tietoihin, joiden mukaan osaamisen kehittämiseen käytetty euromäärä ja koulutukseen käytetty aika vähenivät kertomusvuonna edellisvuoteen verrattuna. Valiokunta pitää tärkeänä, että tarkastusvirasto huolehtii henkilöstönsä osaamisesta ja osaamisen kehittämisestä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2023 vp

Tarkastusvirastossa toteutettiin vuoden 22 aikana työhyvinvointia mittaava kartoitus sekä työtyytyväisyyskysely. Tuloksien perusteella henkilöstö on ollut tyytyväistä erityisesti työn perusedellytyksiin, joustavaan työhön, työn sisältöön sekä vaikutusmahdollisuuksiin työn sisällön suhteen. Henkilöstökyselyä on tehty virastossa aiemminkin, mutta valiokunnan saaman tiedon mukaan pidempiaikaista systemaattista seuranta ei ole ollut. Tästä on seurannut se, että ongelmia on lähestytty ja toimenpiteitä tehty tapauskohtaisesti. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että työhyvinvointia on tarpeellista seurata systemaattisesti. Asiantuntijakuulemisissa nousi esiin myös se, ettei henkilöstö ole aina täysimääräisesti pystynyt hyödyntämään työaikajoustoja ja palautuminen kiireisen työrupeaman jälkeen on voinut jäädä toteutumatta. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että henkilöstön jaksamisesta pidetään huolta.

Lopuksi valiokunta toteaa, että eduskunnan tilintarkastajien lausunnon mukaan tilinpäätös- ja toimintakertomus antavat viraston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia.

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 8/23 vp johdosta. Valiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä. [Seppo Eskelinen: Ei ollut tähän kohtaan puheenvuoroa!] — Siinä tapauksessa edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.04 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies, hyvät kansanedustajat! Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä on varmistaa, että valtion varoja käytetään eduskunnan osoittamiin kohteisiin tuloksellisesti lakeja ja sääntöjä noudattaen. Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valvoo finanssipolitiikkaa, puolue- ja vaalirahoitusta ja avoimuusrekisterin käyttöä.

Meillä on tässä tänään käsittelyssä tarkastusvaliokunnan mietintö eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomuksesta Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2022. Eduskunnan tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että tilintarkastuksella hankitaan kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko pääjohtaja ja hallinnosta vastaava johtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus virastoa kohtaan, taikka rikkkoneet Valtiokonttorin määräyksiä, talousarvioasetusta tai viraston taloussääntöä.

Muutama sana tästä valiokunnan mietinnöstä, mitä valiokunnassa totesimme.

Tarkastusvirastossa valmisteltiin vuoden 2022 aikana uusi organisaatio- ja johtamismalli, ja se tuli voimaan tämän vuoden alusta. Valiokunta pitää myönteisenä asiantuntijakuulemisessa saamaansa tietoa siitä, että tilanne viraston sisällä on rauhoittunut ja toimintakulttuuri on selkiytynyt ja henkilöstön työrauha pyritään varmistamaan. Viraston maineen parantamiseksi on tehty töitä. Me kaikki muistamme sen, että tämän mainehaitan takana oli edellisen pääjohtajan toiminta. Vuoden 22 alusta lähtien tarkastusviraston pääjohtajan matka- ja kululaskuista on raportoitu eduskunnan kansliatoimikunnalle, ja tämä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2023 vp

erittäin hyvä ja tärkeä asia. Tämä raportointivelvoitehan pohjautuu tarkastusvaliokunnan mietintöön vuodelta 2021. Siinä silloinen valiokunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin ja selvittävän, kuinka niin sanotun yksi yli yhden -periaatteen toteutumista voidaan edistää koko valtionhallinnossa.

Arvoisa puhemies! Hieman tarkastusviraston toiminnasta: Vuonna 2022 valmistui 81 tarkastuskertomusta, tilintarkastuskertomuksia valmistui 69, tuloksellisuustarkastuskertomuksia 9, finanssipolitiikan tarkastuskertomuksia 1 ja monilajitarkastuksia 2. Virastolla on hoidettavana myös uusia tehtäviä, kuten hyvinvointialueisiin kohdistuvat tarkastukset vuodesta 2023 eli tästä vuodesta lähtien ja myös avoimuusrekisterin ylläpito ja valvonta vuoden 2024 alusta lukien.

Arvoisa puhemies! Henkilöstön jaksaminen ja työhyvinvointi on erittäin tärkeää. Tarkastusvirastossa on toteutettu vuoden 2022 aikana työhyvinvointia mittaava kartoitus sekä työtyytyväisyyskysely. Näiden tuloksien perusteella henkilöstö on ollut tyytyväistä erityisesti työn perusedellytyksiin, joita on muun muassa joustava työ, työn sisältöön sekä vaikutusmahdollisuuksiin työn sisällön suhteen. Nämähän ovat erittäin tärkeitä asioita. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että työhyvinvointia on tarpeellista seurata jatkuvasti. Asiantuntijakuulemisessa nousi esiin se, että henkilöstö ei ole aina täysimääräisesti pystynyt hyödyntämään työaikajoustoja ja palautuminen erilaisten kiireisten työrupeamien jälkeen on voinut jäädä toteutumatta. Tämähän on tuttua meille kaikille. Työnantajan tulee mahdollistaa se, että pystymme myös palautumaan vaativasta työstä. Tämän takia valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että henkilöstön jaksamisesta pidetään huolta.

Muutoin tarkastusvaliokunnan päätösehdotus on yksimielinen, eli siihen ei ole muuta sanottavaa eduskunnalla. Me esitämme, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Ja kiitos tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelälle myös hyvästä mietinnön esittelystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

17.09 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Eduskunnan tilintarkastajat ovat ansiokkaasti tarkastaneet Valtiontalouden tarkastusviraston eli VTV:n tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen. Tilintarkastajat ovat tulleet päätelmään, että VTV:n kertomuksen sisältö on ollut tarpeeksi kattava ja säännösten mukainen. Toimintakertomus ja tilinpäätös eivät myöskään ole keskenään ristiriidassa.

Tarkastusvaliokunta lausunnossaan toi esiin, että VTV:n käyttämä rahallinen summa henkilöstön kouluttamiseen ja osaamisen kehittämiseen oli tippunut merkittävästi. Ymmärrettävä ja hyvä syy toki on verkko- ja etäkoulutuksen lisääntyminen, mikä vähentää matka- ja majoituskuluja. Pidän kuitenkin valiokunnan tapaan tärkeänä, että VTV:n kaltaisessa virastossa osaamisen taso pidetään korkeana ja sitä kehitetään.

Yleisenä huomiona haluaisin nostaa työhyvinvoinnin. Sen merkitys ihmisen mielen ja työtehon kannalta on äärimmäisen tärkeä. Uskallan väittää, että työn mielekkyys vähentää myös kustannuksia terveyspalveluiden puolella. VTV:n henkilöstön osalta työtyytyväisyyskyselyssä tulokset olivat positiivisia ja yksittäiset ongelmakohdat on selvitetty tapauskohtaisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että työhyvinvoinnin seurannan tulee olla systemaattista ja henkilöstön jaksamisesta huolehditaan. Tähän valiokunnan kantaan on todella helppo yhtyä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2023 vp

Puhemies! Lopuksi vielä kiitos eduskunnan tilintarkastajille siitä tärkeästä työstä, mitä teette.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.11 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos puheenjohtaja Ojala-Niemelälle ja tilintarkastajille tekemästänne työstä.

Tässä tarkastusvaliokunnan mietinnössä oli paljon hyviä asioita, ja luin sen huolella. Olin viime vaalikauden tarkastusvaliokunnan jäsen, ja käsittelimme silloin VTV:n asiaa — pääjohtajan toimintaa ja hyvää hallintoa — yli puoli vuotta, mikä sitten johti lopulta siihen, että eduskunta yksimielisesti erotti silloisen pääjohtajan ja valitsimme uuden pääjohtajan.

VTV:n toiminta oli pahasti häiriintynyt, henkilökunta ei voinut hyvin, työtyytyväisyys oli heikkoa, keskittyminen ydintehtäviin oli häiriintynyt. Muistaakseni alle 40 prosenttia työajasta käytettiin varsinaisiin tarkastus- ja valvontatehtäviin. Työaikaa meni kaikkeen muuhun oheistoimintaan. Osa on, totta kai, aivan tarpeellista — pitää olla viestintää ja tämän suuntaisia tukitoimintoja — mutta VTV:ssä painopiste oli muuttunut aivan väärään suuntaan, josta sitten ääriesimerkkinä, mikä täälläkin on nyt mainittu, oli ylenmääräinen matkustelu ja edustaminen ynnä muut tämäntyypisen asiat.

Kaikki tämä todistaa ja kertaa mieleen sen, kuinka tärkeää tarkastustoiminta on. Luottamus pitää ansaita joka päivä hyvällä toiminnalla, ja tarkastusta tarvitaan, että väärä toimintakulttuuri ei pääse pesiytymään mihinkään organisaatioon. Valitettavasti sellainen talonkulttuuri, väärä kulttuuri, väärä tapa käyttää yhteisiä verorahoja, pesiytyy hyvin herkästi organisaatioon, ellei olla tarkkana. Korostan myös median roolia, joka oli viime vaalikaudella aivan keskeinen, kun tämä ongelma nousi tai nostettiin esiin. Vasta sen jälkeen tarkastusvaliokunnassa havahduimme asiaan.

Yksi median ehkä keskeisimmistä rooleista on tutkiva journalismi. Tiedän, että se on kallista, aikaa vievää ja tuloksiltaan monesti epävarmaa. Työtä voidaan tehdä kuukausia, ja lopputulos voi olla käytännössä nolla, mutta silloin, kun se onnistuu, saadaan isoja asioita esille ja korjausliikkeitä.

Itselleni tärkeä opetus oli myös se, että kun esimerkiksi valiokunnassa kuullaan asiantuntijoita organisaatioista, on kuunneltava herkällä korvalla myös muita, kutsuttava myös muita organisaatiosta kuultavaksi kuin vain sitä johtotasoa, koska johtajat kertovat sen viestin, mitä he haluavat kertoa — organisaatio voi hyvin, toimintaa kehitetään, kaikki ovat tyytyväisiä, rahaa käytetään huolellisesti. Toinen tarina voi olla sitten aivan erilainen, jos sitä vain osataan kysyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

17.14 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Aivan lyhyesti vielä tähän loppuun: Olen tarkastusvaliokunnassa varapuheenjohtaja, mutta olen siellä myös ollut asiantuntijakuultavana eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajana, ja haluan tässä nostaa vielä esille nämä pääkohdat tästä VTV:n tilintarkastusosiosta. Elikkä:

”Eduskunnalle: Olemme tilintarkastaneet eduskunnan tilisäännön 19 §:n 1 momentin määräämällä tavalla Valtiontalouden tarkastusviraston kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.—31.12.2022. Pääjohtajan ja hallintojohtajan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 38/2023 vp

allekirjoittama tilinpäätös, joka on laadittu talousarvioasetuksen 8 luvun säännöksiä ja Valtiontalouden tarkastusviraston taloussääntöä noudattaen, sisältää talousarvion toteutuma-laskelman, tuotto- ja kululaskelman, taseen ja tilinpäätöksen liitetiedot.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta: Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat viraston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia.

Helsingissä 2. maaliskuuta 2023. Veijo Niemi, tilintarkastajien puheenjohtaja, Merja Mäkisalo-Ropponen, varapuheenjohtaja, Atte Kaleva, jäsen, sekä Tiina Lind, KHT, JHT, BDO Oy, ammattitilintarkastaja.” — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 8/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.